

Optimalizacja podatku dochodowego w przedsiębiorstwie

W obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej funkcjonowanie przedsiębiorstw uwarunkowane jest wieloma czynnikami. Obejmują one między innymi aspekty prawne z zakresu prawa podatkowego. Dla przedsiębiorcy podatki stanowią obciążenia wynikające z uzyskania dochodu, obrotu, posiadania lub powiększenia majątku. Obciążenia podatkowe są kosztem dla przedsiębiorstwa, dlatego też powinno się nimi umiejętnie zarządzać. Szczególnie ważne jest to w przypadku mniejszych firm, tak zwanych mikroprzedsiębiorstw oraz małych podatników, którzy w większości przypadków nie mają zapewnionego doradztwa w zakresie podatków.

Wybór formy opodatkowania

Podatnicy prowadzący działalność gospodarczą posiadają przywilej wyboru formy opodatkowania podatkiem dochodowym. Jest to jedna z form optymalizacji podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i należy do decyzji strategicznych w zarządzaniu podatkami. Jak wiele działań optymalizacyjnych, wynika ona z Ordynacji podatkowej. Podatnik wybiera pomiędzy opodatkowaniem na zasadach ogólnych a zryczałtowanymi formami opodatkowania. Do wspomnianych form opodatkowania należą:

- opodatkowanie na zasadach ogólnych ze skalą progresywną
- opodatkowanie na zasadach ogólnych ze stawką liniową
- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych
- karta podatkowa.

Dokonując wyboru określonej formy opodatkowania podatnik musi uwzględ-

nić wady i zalety każdej z nich a także inne, bardziej szczegółowe aspekty swojej działalności. Żadnej z powyżej przedstawionych form opodatkowania dochodu działalności gospodarczej nie można uznać za *idealną*. Biorąc pod uwagę optymalizację podatkową najlepszą formą opodatkowania jest ta, która spowoduje osiągnięcie największego dochodu netto [2].

Koszty podatkowe w przedsiębiorstwie

Wydatki przedsiębiorstwa stają się kosztami uzyskania przychodu w momencie, gdy spełniają one poniższe warunki [3]:

- wydatki zostały poniesione przez podatnika
- posiadają charakter definitywny
- zostały poniesione w ramach prowadzonej działalności gospodarczej
- zgodnie z definicją kosztów uzyskania przychodów – zostały poniesione w celu osiągnięcia przychodów, jak również mogą wpływać na ich wielkość w przyszłości lub też poniesione zostały w celu zabezpieczenia lub zachowania źródła przychodów oraz nie zostały wymienione w katalogu negatywnym.

Jednym ze sposobów optymalizacji kosztów w zarządzaniu podatkiem dochodowym jest wykorzystanie momentu, w którym wydatki można uznać za koszty uzyskania przychodu i dokonać ich rozliczenia w czasie. Potrącalność kosztów, czyli ich rozliczenie w czasie, zależy między innymi od ich rodzaju. Ustawodawca rozróżnił bowiem koszty bezpośrednie i pośrednie. Wyróżnia się następujące zasady rozliczania kosztów:

- koszty pośrednie, dotyczące okresu do 1 roku, uznaje się za koszty uzyskania przychodu w momencie ich poniesienia
- koszty pośrednie dotyczące okresu powyżej 1 roku rozlicza się proporcjonalnie w stosunku do okresu, którego dotyczą
- koszty bezpośrednie rozliczane są w roku, w którym osiągnięto odpowiadające im przychody
- koszty pośrednie i bezpośrednie rozliczane kasowo rozliczone mogą być tylko w momencie, gdy nastąpi ich faktyczna zapłata.

Analizując powyższe zagadnienia, przedsiębiorca ma możliwość wyboru strategii obniżenia podstawy opodatkowania. Wyróżnia się zatem:

- strategię dochodową, polegającą na zminimalizowaniu dochodu dzięki maksymalizacji kosztów należących do kosztów uzyskania przychodu i zastosowaniu określonych ulg podatkowych
- strategię kosztową, którą rozpatruje się z punktu widzenia wysokości osiągniętych przychodów przez podatnika.

W momencie uzyskiwania przez podatnika wysokich przychodów, strategia kosztowa opiera się na wykorzystaniu w możliwie maksymalny sposób wszystkich kosztów uznanych za koszty uzyskania przychodu. Natomiast jeżeli przychody z działalności gospodarczej w określonym okresie są na niskim poziomie, podatnik może przełożyć moment rozliczenia kosztów uzyskania przychodu na okres, w którym przychody będą kształtowały się na wyższym poziomie [4]. Firmy mogą zwiększać koszty podatko-

¹ Dr inż. A. Milewska – Katedra Polityki Europejskiej, Finansów Publicznych i Marketingu, Wydział Nauk Ekonomicznych, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Artykuł recenzowany (przyp. red.).

Tab. 1. Okresy amortyzacji środków trwałych przy wykorzystaniu indywidualnych stawek amortyzacji – wybrane przykłady

Rodzaj środka trwałego	Okres amortyzacji	Wartość początkowa
Środki trwałe zaliczane do grupy 3-6 i 8 Klasyfikacji	24 miesiące	< 25 000 zł
Środki trwałe zaliczane do grupy 3-6 i 8 Klasyfikacji	36 miesięcy	25 000 - 50 000 zł
Środki transportu	30 miesięcy	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie Szlęzak -Matusiewicz J., Zarządzanie podatkami, op. cit., s. 177

we faktycznie nie ponosząc wydatków. Do działań tego typu zalicza się [5]: jednorazową amortyzację, darowizny, zaliczenie nieściągalnych wierzytelności w koszty uzyskania przychodu, a także straty w środkach obrotowych.

W każdej z powyższych strategii, często podejmowane są działania z zakresu kształtowania stawek amortyzacyjnych. Stawki te wykorzystywane są głównie do przesunięcia momentu rozliczenia kosztów podatkowych na kolejny okres. Innymi słowy mogą w istotny sposób wpływać na termin powstania kosztu. Poprzez amortyzację podatkową przedsiębiorstwo może także kreować koszty bez ponoszenia rzeczywistych wydatków. Wydatek ponoszony jest tylko w momencie zakupu środka trwałego.

Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych amortyzacji podlegają:

- budowle, budynki, lokale stanowiące odrębną własność
- maszyny, urządzenia oraz środki transportu
- inne podmioty zaliczane do środków trwałych.

Ponadto środki trwałe muszą stanowić własność lub współwłasność podatnika, być nabyte przez podatnika lub wytworzone we własnym zakresie oraz kompletne i zdadne do użytku w dniu w którym są przyjęte do używania [6].

Podatnik może naliczać amortyzację następującymi sposobami: za pomocą metody liniowej, stosując metodę degresywną lub wykorzystując możliwość jednorazowego odpisu amortyzacyjnego.

Metoda liniowa umożliwia równomierne obciążenie środków trwałych amortyzacją. Odpisy amortyzacyjne naliczane są zgodnie z wykazem stawek amortyzacyjnych, wykazanych w załączniku do ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Podatnicy mają możliwość stosowania stawek indywidualnych oraz współczynników podwyższających (1,2-2,0) stawki określone w ustawie. Stosowanie stawek indywidualnych jest możliwe wtedy, gdy środki trwałe są używane, ulepszone i wprowadzone do ewidencji po raz pierwszy. Współczynniki podwyższające stawki można zastosować w określonych sytuacjach, na przykład, gdy wykorzystywanie środka trwałego odbywa się w złych lub pogorszonych warunkach.

Podatnicy stosujący indywidualne stawki muszą uwzględnić ograniczenia wprowadzane przez ustawodawcę co do wysokości stawek zależnych od rodzaju środka trwałego i okresu amortyzacji. Przykładowe środki trwałe i odpowiadające im okresy amortyzacji przy wykorzystaniu indywidualnych stawek amortyzacji prezentują dane zawarte w tabeli 1.

Kolejną metodą amortyzacji jest metoda degresywna. Metoda ta daje możliwość większego obciążenia amortyzacją środków trwałych w pierwszych latach użytkowania i wcześniejszego zakończenia okresu amortyzacji [7]. Zastosowanie mają współczynniki podwyższające stawki. Odpisy amortyzacyjne odliczane od wartości początkowej są więc wyższe niż w przypadku stosowania metody liniowej. Ograniczeniu stosowania tej metody podlegają budynki, budowle, wartości niematerialne i prawne, wyposażenie, a także samochody osobowe.

Możliwość jednorazowego odpisu amortyzacyjnego dostępna jest jedynie dla

małych podatników oraz podatników rozpoczynających działalność gospodarczą. Zastosowanie jednorazowego odpisu amortyzacyjnego od razu skutkuje uzyskaniem kosztu zaliczanego do kosztów uzyskania przychodu. Kosztem tym jest więc wydatek na zakup określonego środka trwałego. Ta forma amortyzacji możliwa jest do stosowania dla określonej grupy środków trwałych. Ponadto jednorazowe odpisy nie mogą przekroczyć w roku obrotowym równowartości 50 000 euro [8].

Optymalizacja wysokości zaliczek na podatek dochodowy

Zaliczki na podatek dochodowy są instrumentem pozwalającym odroczyć termin zapłaty podatku [9]. Ustawa daje możliwość wpłacania zaliczek w 3 formach:

- zaliczki miesięczne, będące różnicą podatku należnego obliczanego od dochodu, który został osiągnięty na początku roku podatkowego i sumy należnych zaliczek za miesiące poprzednie. Zaliczki uiszczane w tej formie powinny być wpłacane na rachunek właściwego Urzędu Skarbowego do 20 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc, za który są wyliczane
- zaliczki miesięczne w stałej wysokości – wpłacane są jako stałe kwoty (wyliczane na podstawie zeznań rocznych lat ubiegłych – 1 i 2 roku podatkowego poprzedzającego rok podatkowy). Kwoty zaliczek odpowiadają 1/12 kwoty podatku dochodowego uiszczane są tak jak w przypadku podstawowej formy
- zaliczki kwartalne – możliwość zastosowania mają jedynie mali podatnicy

lub osoby rozpoczynające prowadzenie działalności gospodarczej. Obliczane są jako różnica podatku należnego od dochodu osiągniętego w ciągu roku podatkowego i sumy zaliczek należnych za poprzednie kwartały.

Wybór odpowiedniej formy opłacania zaliczek na podatek dochodowy może przyczynić się do odroczenia terminu ich płatności, a z tego wynika mniejsze ograniczenie w zakresie zarządzania środkami pieniężnymi w firmie.

Podsumowanie

Zarządzając podatkami w firmie możliwe jest nie tylko ograniczanie ryzyka związanego z niedopełnieniem obowiązków podatnika, ale także samo minimalizowanie obciążeń podatkowych, jak również odsuwanie momentu zapłaty. Takie czynności wpływają w istotny sposób na zarządzanie środkami pieniężnymi w przedsiębiorstwie. Narzędziem wykorzystywanym w tym celu jest optymalizacja podatkowa, a optymalizowanie obciążeń podatkowych tożsame jest

z podejmowaniem decyzji umożliwiających zminimalizowanie kosztów podatkowych, działając przy tym w granicach prawa.

Streszczenie

W artykule tym zaprezentowano najważniejsze zagadnienia związane z optymalizacją podatku dochodowego w przedsiębiorstwie. Przedstawione zostały zagadnienia związane z problematyką optymalizacji kosztów w tym zakresie – związane jest z tym pojęcie amortyzacji, jak również problem zaliczenia kosztu do kosztów uzyskania przychodu. Ponadto ukazane zostały możliwości przedsiębiorcy w zakresie regulowania zaliczek na podatek dochodowy.

Optimization of enterprise income tax

Abstract

This article presents the main issues related to the optimization of the income

tax. Presented issues related to cost issues in this area – is related to the concept of depreciation, as well as the problem of cost to cost method for tax purposes. Optimizing the tax burden is the same as enabling decision making to minimize tax costs, while acting within the law.

LITERATURA

- [7] Sokołowski J., Zarządzanie przez podatki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 35.
- [2,4, 6, 9] Szlęzak -Matusiewicz J., Zarządzanie podatkami, wyd. SGH, Warszawa 2008, s. 171, 201 – 203, 173, 189.
- [3] Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, (Dz. U. 2000, Nr 14, poz. 176 ze zm.) art. 22.
- [8] Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku..., op. cit., art. 22f.
- [5] Wojtasik P., Można zmniejszyć podatek, nie wydając pieniędzy, Rzeczpospolita, 26 III 2009.